

WWW.LINILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
О
Т
Е
К
А

ГОДИНА III.

БРОЈ 3.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 17. ЈАНУАРА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАРЕДБА

вис. кр. уг. Министарства унутрашњих дела бр. $\frac{11536}{VI-II.}$ издана свима муниципалним властима у погледу затварања школа у време епидемије.

Упозорен опетованим жалбама од стране власти и појединаца, искусио сам, да у време када се некоја заразна болест појави, некоје муниципије забрањују похађање школе и без велике нужде, па немају чак обзира ни на то, да ли се зараза у опште појавила међу ученицима дотичне школе, и ако јесте, да ли је у такој мери отела маха, е би било разложно, да се тако важна и по школску наставу свакако штетна забрана издаје. По што је затварање школа истом тек онда оправдано, ако то важни здравствени обзири неопходно захтевају, а у овоме правцу XIV. зак. чланак из год. 1876. садржи са

свим одлучне и подробно прописе, шта више подробно прописује и начин поступања у таквим случајевима — то за нужно сматрам скренути пажњу муниципалних власти на следеће:

По 28—35 §§-има поменутог зак. чланка, у случају када се каква заразна, или епидемична болест појави међу ученицима некоје школе, имају се заражена, или са зараженим болесницима у додир дошавша школска деца за извесно нужно време од школе одстранити, те у први мах на тај начин покушати, да се спречи даље рапростирање заразе — а школа се тек у томе случају може и сме затворити, ако

www.se е епидемична болест баш у самом заводу, или у школи појавила, или ако се међу децом и младићима многа поболевања дешавају.

Према томе упозоравам муниципије, да при затварању школа за време епидемије увек имају пред очима здравствене обзире и захтеве, али уједно да имају у виду и исто тако важне наставно-васпитне интересе, те поступајући у свему у духу поменутог закона, да похађање школе забрањују тек онда, када су на то овлаштене околностима, које закон одређује. Нарочитог обзира треба имати у таквим случајевима према гимназијама и реалкама, које се, у смислу отписа г. министра богочасти и јавне наставе од 1891. бр. 57907., имају убрајати у „више наставне заводе“, те се на њих дотична законска опредељења, у погледу затварања школе и прекидања наставе могу тек у случајевима епидемије примењивати.

Уједно налазим за целисходно, па се тога и препоручујем, да кад се саслуша мишљење и предлог надлежнога физика, да се — изузимајући журне случајеве и такве када би се одлагањем можда већа опасност проузрочила — преслушају уједно и месне школске области (државна школска старатељства, општински и вероисповедни школски одбори,) као такве, које тачније познају унутрашње одношаје дотичних школа. Но у сваком случају захтевам, да се о затварању некоје школе, како мени, тако и министарству богочасти и јавне наставе поднесе извештај, у коме се има назначити, за које је време школа затворена, а уједно описати и околности и разлози, који су затварање школе изазвали. Најпосле упозоравам муниципије и

на то, да је на темељу слова е.) 157 §. XIV. зак. чл. из 1876. у погледу затварања школа надлежан једино први чиновник дотичне муниципије (вел. жупан), који ово право своје не може на другом пренашати (н. пр. на надсолгабирову, или у градовима: на градског начеоника).

У Будимпешти 6. марта 1892. За министра: Лукач, држ. секретар.

*

Вис. кр. уг. Министарство богочасти и јавне наставе, отписом својим од 19. новембра 1892. год. бр. 30157. доставило је горе изложену наредбу вис. Министарства унутрашњих дела свима црквеним властима уз спроводницу и наредбу, која гласи:

„Препис циркуларне наредбе г. кр. уг. министра унутрашњих послова, издане 6. марта о. г. под бр. 11536 у погледу поступка при затварању школа за време епидемије, а управљене на све муниципије, част ми је знања и даљег равнања ради са том учтивом молбом доставити пречасној епархијској власти, да према садржини предпоследње тачке окружнице г. министра унутрашњих дела, изволи подручне школске одборе упутити, да они, од стране муниципалних органа на њих управљене поднеске, који се односе на затварање школа у време епидемије — ради отклоњења и предупређења опасности, које би због одуговлачења по здравствено стање наступити могле — тачно и брзо отправаљају.“ —

*

Обе ове наредбе вис. кр. уг. министарства саопштене су знања и равнања ради свим школским одборима епархије бачке, из седнице епарх. школског одбора држане 10. (22.) децембра 1892.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак).

Ad 2. Други је разлог за непримање устава тај, што је тобож' иницијатива за „устав“ дошла од угарског министарства.

Др. Вучетић, и опет по законима своје логике, рече:

„Истина, да је др. Св. Милетић још на сабору 1870. поднео предлог за уредбу, која би обухватила све одношаје наше нар. цркв. аутономије, али то се онда није могло извести, те је та мисао од тога

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

времена напуштена (?) била и сабор је прешао на изграђивање појединих уредаба. Тек пре две године поникла је по ново та мисао, и за то се може рећи, да је заиста сада нова (!). Није поникла у сабору, већ је усљед напомене кр. уг. министра председника решио саб. одбор, да сачини једноставну уредбу за све наше народно-црквене одношаје, па је то после прихватио и сабором изаслани одбор 15 рице“.

Други је у том правцу учинио приговор Др. М. Михајловић и то овако: „Ја сам г. известиоцу веома захвалан, што је додирнуо историјски један моменат. Он је наике признао, да покушај грађења једног једноставног устава, није никаква новина и да је др. Св. Милетић у два маха подносио таке нацрте устава. Он је признао и то, да су и наши прошли сабори радо прихваћали ту мисао о једном целокупном народно-црквеном уставу. Али је г. извештач нешто заборавио напоменути. Заборавио је наике споменути и то, да је тој општој народној жељи стојала на супрот ненаклоност министара угарских. Када је народ преко ових сабора тражио једноставан устав, тада је министар угарски одговорио: да IX. зак. чл. од 1868 дозвољава до душе уређење наших верозаконских односа и наше аутономије, али не у форми једног устава, већ у форми појединих законских предлога. Па шта је могло руководити г. министра у таквом поступку? Очигледно једино тежња меродавних фактора, да се наши црквено-народни односи не уреде од једном; да аутономна зграда не буде изидана; да нема никаква стабилитета (постојаности) и правилног развитака, већ да се донашањем појединих установа одржава трвење и трзавице у црквено-народном животу и даде државним, ванаутономним дакле елементима, прилика, да се у наш живот мешају и коначно уређење наше аутономије по могућству што више отежају, несанкционисањем тих појединих предлога. Жилавост нашега народа сметала*) је тада меродавним факторима у

промицању својих тежња, па отуд и та ненаклоност и отежавање. Сад је до душе друкчије. Министар је дигао своју тешку руку са наше аутономије, он не само, да нам неће више да смета у донашању јединственог устава, но, он нас сам подсећа; он нас преко кр. комесара позива на тај посао“.

„Садашња наклоност министра долази због састава садашњег сабора. Некадашњи састав старих сабора није годно меродавним факторима“

Трећи је проговорио Др. Полит: „Мени ипак чудновато изгледа, како ми нисмо дошли на ту мисао, да градимо такав универзални статут, него је за градњу таковог статута потекла иницијатива и савет са оне стране, са које се до сад није баш тако велика брига водила, да ми наше народно-црквене ствари посве аутономно уредимо.“

Др. Б. Медаковић рекао је ово:

„У конкретном облику искочила је мисао стварања органичног штатута у опису министарства просвете. (У чему је само незнамо, тај конкретан облик? То г. Медаковић не рече.)

Рекао је министар: Вољан сам да учиним крај аномалији, да се у уставној земљи наредбама закон изиграва, да се абузусом *recursus ab actu* — конфискује оно, што је законом осветљано; вољан сам, да учиним крај изнимном, незаконитом стању, у којем се ваша нар. црквена аутономија налази. Дајте ми само прилике за то. Урадите сад оно, што су Романи давно већ урадили. Сакушите у једну органичну целину све, што треба, да се уреде и устроје одношаји и послови цркве и школе ваше. Израдите то, па ми предложите. Оно је Етвеш, ово ћу ја предложити на санкцију.

Тако ја схватам ону напомену у опису министарства просвете.

Заиста племенита понуда: ја је ценим, а је и разумем.

Променили се одношаји, окренуо лист.

Некад Романи пису били оно, што смо били ми, а сад — срећом или несрећом — нисмо ми оно, што су Романи. „Гвоздена рука“, што је притискивала наш народни живот у цркви и школи, сама се диже.

*) Г. др. Михајловић је и сувише најиван, кад тако говори — а нелогичан до крајности. Сад је то рекао, а после 49 реди, као последницу сигурно тог сметања, констатује нашу аутономију за обезглављену, осакаћену, а државну власт за трећу ништанцију у њој.

Да како да не употребимо оваку прилику, не прихватимо ову понуду?

... На страну све сумње и црне слутње. Ако ми овде учинимо оно, што треба, и онако, како треба, онда се ничег бојати немамо, и најбољем надати имамо.“

Дра Малешевића не спомињемо зато, јер се са својим мислима, назорима и говором задоцнио 18—20 година; а и зато не, јер он је говорио не сабору, него „властодавцима“ сабора, односно својим бирачима.

Барона Живковића споменућемо доцније мало.

Да видимо сад какве су те изјаве побројаних говорника, шта и колико вреде, и да из њих повучемо и конзеквенције правилне и логичне

Из говора Дра Максимовића, у колико смо га већ навели, излази потпуно јасно и доказано, да мисао о једном органичком статуту није мисао угарског министра, него мисао водиља наших прошлих сабора, у којој се огледала њихова перманентна тежња од г. 1864/5, да уређење наше аутономије сведу и осигурају у једној уредби, која би обухватала све наше народно-црквене аутономне одношаје, сва њена права, сву њену организацију, како би она с једне стране била у потпуном складу у себи самој, а што јаче утврђена и осигурана против неаутономних утицаја с друге стране.

Ради околности, које су стајале ван до-машаја наших сабора, које ми отклонити нисмо могли, јер су биле јаче од нас, није се та мисао остварити, а тежња испунити могла већ одмах у почетку 1864/5 г. Шта је сабору од тих година остало, него прећи на израђивање појединих уредаба? Он је то и учинио, јер то је захтевала неодложна потреба нашег аутономног народно-црквеног уређења. Је ли тиме била „напуштена“ и сама мисао о једном органичком статуту, као што рече Др. Вучетић? Није. Јер да је прелазом на израђивање појединих уредаба, та мисао била „напуштена“, од куда би та мисао избила у конкретном предлогу Дра Милетића већ г. 1870, и у закључку сабора од г. 1875, крај израђивања појединих уредаба и на овим саборима?

У свему томе нема доказа, да је и један сабор наш израђивањем појединих уредаба „напустио“ мисао о једној органичкој уредби, него је ту томе доказ, да је та мисао силом јачих околности бивала сузбијана и потискивана и да су сабори наши прелазили на израђивање појединих уредаба, само ради неодложне потребе, да дођемо до каквих таквих уредаба, као што смо до **такових** и дошли и као што **такове** и имамо.

Мисао о једној уредби дакле, остајала је све до г. 1890 у потискиваном стању, а никад није била „напуштена“.

Јер и од г. 1875—1890 замисао о једној уредби биле су исте околности, и још горе, а потреба уређења појединих одношаја у нашој аутономији неодложна, као и пре.

Из тога стања ствари и нашега положаја, могао је Др. Вучетић као партизан извући закључак, да је сама мисао о једној уредби, која је била једна од главних тежња наших сабора, и која је од тако еминентне важности за учвршћење и организацију наше аутономије — била и напуштена, и као напуштену је у сабору нашем великим звоном огласити“.

Тај закључак је с једве стране софистичан и адвокатски извијен, али је он с друге и стране неродољубив. И кад је др. Вучетић њиме „огласио“ у сабору мисао о једној уредби, он је тиме софистици својој жртвовао родољубиво осећање, а општи интерес — своје партајском рачуну.

Јер, кад би угар. министар хтео за себе да извуче конзеквенцију из изјаве Дра Вучетића, он би могао комотно рећи ово: „Кад ви Срби у своје сабору сами изјављујете, да сте напустили мисао, коју вам ми до сад не хтедосмо дозволити да ју изведете, онда немам ни ја разлога бринути се за вашу аутономију више, него што то чините ви сами. Ја сам као угарски министар и данас задовољан са партикуларизмом ваших аутономних уредаба и вашом аутономијом“.

А зар би збиља и овакова изјава уг. министра годила родољубљу Др. Вучетића?

За то, што је мисао о једном органичном статуту, поводом изјаве уг. министра, да јој остварењу више запреке нема, из притиснутог, а не „напуштеног“ положаја јој, опет пред сабор у конкретном предлогу саборског одбора 15-орице изнесена, зар се за то могло рећи „да је

заиста сада нова“?! Зар једна и иста мисао може бити двапут нова? Ва истину „ако ту има смисла и логике, онда има у свачему“. О Боже! кад неби било овакових адвокатских доскочица и софизама, заиста би ми своју аутономију лакше и брже уредили!

(Наставиће се.)

КАКО ДА РЕШИМО ПИТАЊЕ О НАШЕМ ПРОПОВЕДНИШТВУ.

Познато је искуство из повеснице, да се свако важније питање људских одношаја и његових потреба, које није већ приликом прве своје појаве дошло до свога правилнога, коначнога решења, у краћем, или дужем року по ново јавља, да од савременика још са јачим нагласком, још са већом силом затражи своје решење.

Питање такове природе јесте и наше питање о једној од најсветијих дужности нашег свештенства — питање о проповедништву.

Има већ две-три године, како се оно рађа и умире, да се после и опет роди — још живахније.

И претресало се оно и овако и онако, и предлагало се и ово и оно.

Али све узаман; где смо — ту смо!

Јасан знак, да на то питање још никако не добисмо тачна, здрава, згодна одговора.

Или зар није тако? — Ено, узмимо само у хладно разматрање Јеремићеве Епархијске Проповеднице, које је г. Богољуб Мирковић тако осудио, да им неће помоћи ни позивање — на „грчку мудрост“.

Али, као да не стоји боље ни обратно. Јер и „тумачење недељних и празничних евангелија“ наишло је на јаке противне разлоге.

Но о једном и другом предлогу утрошено је већ доста и мастила и простора у нашим листовима, а ја нити имам воље, нити времена, да се и сâм упуштам у разматрање њихово. Не би баш ни било вредно. Које се дете роди без животне снаге, то и тако брзо умре.

Двоје је тек, што ме је истргло из мога одређенога посла, и повукло и опет на билегу у „Српски Сион“.

Прво је: критиковање најновијега предлога у тој области, а друго: стављање новог предлога од моје стране.

Читао сам на име у 49 бр. овога цењенога листа од г. 1892. чланчић: „Потреба увађања наравствених поучења у св. цркви“, а који се завршује са оно: dixi, и носи потпис: С. Д—ћ.

Мени је и мило, а и криво ми је, што је г. С. Д—ћ тај чланак написао и „дао га у штампу“; мени је и мило и криво, што се — па ма и само „између редова“ — и опет изнела једна верна слика нашега свештенства, и што је и опета стављен један предлог, који верно карактерише онај сталеж, за који је стављен, а који је и сам, може бити, поникао у крилу тога сталежа.

Ту се пре свега спомиње наше тужно „непохађање цркве“ и „апатија верних према вери и цркви“, па секта назаренска и „моралност, која се данас још само под узама силе одржава“ (?). Али нас ту још понајвећма потреса резултат „дужега размишљања“: „Не ти, Змају, са топлом и китњастом препоруком, него се усуђујем рећи: ни ти, св. Патријарше, са најстрожијим налогом, ниси у стању извести код сваког свештеника сваке службе — придичицу“.

Ја се за то некако и нехотице сећам онога: није слично, ал је жалостиво — жалостиво је, али је, на жалост, тако.

Оно, што свештеник треба да врши, већ по самом свом чину; оно, што сачињава је-

WWW.UNILIB
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

дан од најважнијих делова његова позива; оно, што њему налажу и Христос и Апостоли и Црква и поштење; оно, што је његова најсветија дужност — наш свештеник не само да не ће да чини уредно и сам од своје добре воље и из осећаја дужности, него га на то, као што се вели, ни најстрожије заповести саме врховне поглавице свете наше цркве не би могле нагонити!

А узроци су томе? — „Злехуда опсрба нашега свештеника“, „долажење његово усљед тога у таково стање, да му никако није могуће духом својим вијнути се горе, јер га терет и брига притискује“, и најзад „везаност његова за породични живот, где има и таквих прилика, да баш није никако могуће истесати — сваке службе придичицу“.

Мени није смер побијати овде све цитиране разлоге. Шта више, ја се придружјем њима, и велим: бе аферим — тако је! Наш свештеник заиста долази у такав положај, да му никако није могуће писати и учити проповеди, јер њега притискују у његову животу тако многе бригае.

Али друго је нешто, што овде човеку срце притискује, и кани, да му на очи сузу натера: Зло је и наопако, што смо у опште до тога и дошли, те нам и то могу служити као тако моћни разлози, да против њих не само света дужност, него ни она, појачана са налогом од врховне поглавице црквене — не може ништа да учини; зло је, велим, и наопако, што је наше свештенство толико ослабило, онемоћило, те га и такви узроци толико поништавају, да оно под њима ропски стење, да му они и дух везују.

Пренимо се, протрљајмо очи, на погледајмо око себе! Хајд'мо у кућу — шта мислите чију? — Хајд'мо у кућу којег — протестантскога свештеника! . . . Али већ свако зна, шта ја хоћу да кажем; ту је породица, ту је болест, ту је брига, ту је невоља, али је ту увек и „пастора“ за „писаћим столом“, са јеванђељем пред собом и пером у руци — он пише проповед за своју милу паству; шта више: у томе га

нису кадре спречити ни саме омање личне телесне тегобе.

Али: wozu in die Ferne schweifen, wenn das Gute so nahe liegt? Узмимо, да су наши професори у богословији сви ожењени, што може лако бити. Сваки раденик има ту тако озбиљна, тако тешка посла, бар за једно 10—12 часова недељно. Уз то му плата износи (он, као што је познато, нема ни сесије, нити икаквих других прихода) циглих четрнаест стотина форината. Е сада се деси и у његовој породици каква невоља, каква беда, која је кадра да га порази, па шта мислите, би-ли се ту могло десити, да он дође на предавање, па да рекне својим слушаоцима: „господо, ви знате, да сам ја у опште прилично слабо опскрбљен, те сам усљед тога већ поодавно дошао у таково стање, да ми никако није могуће вијнути се горе; уз то ми се још и у породици десила нека несрећа — ја извесно време не ћу моћи држати предавања“! . . .

Или узмимо ма кога другога раденика, н. пр. каквог занатлију. Какве се тек ту беде могу десити како усљед материјалне невоље, тако и усљед каквог пораза у породици — па ипак тај човек куцка, теше, шије, када само има шта!

Па шта дакле? — После таквих примера ad hominem, ја немам о тој ствари већ више шта да рекнем — слика је јасна, и конклузија сама се каже. Ко има још толико снаге у себи, нека је прими к срцу, и нека му бар то послужи за руководсто, када већ више ништа друго не помаже.

Обраћам се поменутом предлогу: „увањању наравствених поучења у св. цркви“, и то по: „Говоранію разныхъ недѣльныхъ и праздничныхъ нравственныхъ поученій“. коју би књигу „требало дати ком вештом човеку, да је данашњим лепим српским језиком преведе, па када би штампана била, морала би ју свака црква набавити“, те би онда морао свештеник читати из ње „после св. причешћа, или после „Бѣди има“ . . . или како би духовна власт одредила.“

Предлог тај креши његов предлагач, као што је познато, са неколико навода из предговора тим „Говораніемъ разныхъ недѣл-

них и празничних нравочителних пошчених.“*)

Да су наше прилике нормалне, озбиљан се човек не би на то морао ни обазирати. Али се у овом нашем прелазном времену може увући у средину нашу и таква бесмислица, као што би било уважање тога „чтенија“. Ипак држим, да ни данашњим даном не ће бити нужде развести о томе какво опширно „разглагољствије“. А у кратко сведени наш суд овај је: Уважање тога предлога, што га је г. С. Д—ћ — по примеру преч. г. Ј. Јеремића — „пустио на груди нашег високопреосвештеног Епископата“, више би шкодило, него што би користило. Јер би се тиме у првом реду широм отворило поље леновању нашег свештенства у погледу проповедничтва. Било би баш и глупо, трудити се око новог, када је и старо признато за ваљано, па још уз то добило благослова „с више“. Па још када узмемо у обзир и ту преважну чињеницу, да се тада проповеди не би морале ни на памет учити — „шта ћеш, душо, од тог више?“ ... Но опасност прети ту још и с друге стране. Упозорujem на име на то, како би то морало бити красно, а и каквога би то морало имати силнога утецаја, када би се наш свештеник сваке литургије попео на амвон или проповедницу, па оданде — читао из неке књиге!? А неопходни плод тога био би тај, да би наш свет брзо изгубио и оно мало свога респекта према проповеди, ону своју веру у проповед. Па где смо онда били — нигди, а шта-ли смо урадили — не само ништа, него смо још и накапали — отрова у стару рану.

Мени се дакле ни тај најновији предлог не свиђа, баш као што ми се не свиђа ни Епархијски Проповедници преч. г. Јов.

*) Ја сам далеко од сваке српске књижнице, те не могу потражити ту књигу; али све ми се чини, као да ће то бити она збирка проповеди, што ју је, ако се не варам, год. 1743 издао архим Јован Рајић, па г. С. Д—ћ има каквих „дубљих разлога“, да нам то не спомиње.

Јеремића, нити „тумачења недељних и празничних евангелија“ преч. г. Богољ. Мирковића. А не свиђе ми се сви ти предлози нарочито и једино с тога, што ја у њима назирем тек лечење појаве; а ко се ода на лечење болесне појаве тек, без обзира на њезин корен, на њене узроке, тај пролази, као што је оно недавно прошао и познати берлински лечник Кох са својим туберкулином — он не само да не лечи, него баш на против — тамани своје пацијенте.

Ваља дакле наћи пута и начина, како би се могло утецати на сам корен те појаве, или другим речима: ваља наћи пута и начина, како би наше свештенство дошло до јасне представе о својој проповедничкој дужности, и како би се оно осетило не само морално обвезаним, да тој својој дужности без свакога приговора служи, него како би се шта више у њему распирила према тој узвишеној, светој дужности још и жарка љубав, плахо одушевљење.

Нађемо-ли тај, у истини чудотворни пут и начин — тада је то, заиста преважно питање решено једаред за свагда, и то и без учешћа од стране Епархијских Проповедника, и без „тумачења недељних и празничних евангелија“, и без „Сокранија разних недјелних и празничних нравочителних пошчених“.

Размишљајући о том путу и начину, у мени се већ поодавна родила једна мисао, коју сам већ у више маха хтео изнети на јавност. Али увек мишљах, е ће и који позванији доћи на тако просто решење тога питања, па се не хтедох начати у туђе послове. Но како имам разлога бојати се, е ће на том пољу ваљада ницати још читава поворка све китњастижих и китњастижих предлога, то ево износим свој предлог, а који се оснива баш на мало час истакнутоме начелу.

(Свршиће се.)

ДРУГИ МЕЂУНАРОДНИ СТАРО-КАТОЛИЧКИ КОНГРЕС У ЛУЦЕРНУ.

Старокатолици, противници новотарија у римској цркви, који сачињавају посебну заједницу хришћанску, у тежњи да очувају чистоту вере на основу св. писма и св. предања, од времена ватиканског забора из год. 1871., када је донесен онај ни на чему основани инзулт на цркву Христову о непогрешивости папе, састају се периодично у редовне конгресе, на којима расправљају она религиозна питања, која њих морају да деле од цркве која стоји под духовном јурисдикцијом римскога папе, и сваки тај конгрес доноси све више важнијих и врло погодних плодова.

Већ први конгрес старокатолика, који је држан у Колину 1890 г. и о коме је римокатоличка штампа са неким презрењем говорила, не дајући му, као покрету у цркви, никакве важности, јасно је доказао, да старокатолицизам, не само није ослабио у делању своме, него да се за врло кратко време развио на основу здраве идеје о установљењу праве саборне и апостолске цркве на западу. Није чудо дакле, што су се сви они, који су најљубиво пратили црквено-религиозни развитак старокатолика, радо одазвали братском позиву хришћанске предусретљивости, те су прошле године похитали у диван швајцарски град Луцерн на међународни конгрес, на коме, осим представника старокатоличких општина из разних земаља, беху и представници осталих цркава запада и истока па и православних, у опште свију, које не зависе од папства. Овде ћемо сво споменути важније личности, које су биле на конгресу а не припадају старокатолицима: које по превасходству заступаху епископи: Рајкене и Херцог и архиепископ холандски Хул.

Из Грчке је био архиепископ патраски Никифор Калогерае, као заступник атинског митрополита; из Русије: духовник Њихових Величанстава руског цара и царице: протопресвитер Ј. Л. Јанишев, начелник цркве руског посланства у Берлину протојетей А. П. Маљцев, начелник руске цркве у Паризу Д. В. Васиљев, свештеник М. Н. Казански и познати поборник старокатолицизма генерал А. А. Киријев; из Јерусалима је био професор богословије Исак као председник јерменске цркве; из Енглеске епископи: солберски и вустерски и као заступник архиепископа кен-

терберијског ректор Р. О. Олдохем; осим тога каноник Мејрик са више свештених лица; из Ирске дублински архиепископ Пљункет; из Немачке професори: Бајшлаг и Ниполд; из Француске чувени проповедник Хијацинт Луазон и још неколико пастора; из Америке др. Невин са неколико другова; и других толико, да се за овај конгрес у Луцерну може рећи без претеривања: „било је побожних људи од сваког народа, који је под небом“ (Дела ап. II. 5.) као оно негда у Јерусалиму.

Питања, која су расправљана у конгресу овом, у коме беше толико и тако одличних представника са разних крајева хришћанског света, беху како по важности им тако и по духу, којим беху проникнута, од великог интереса. И ако су сва питања ова важна, ми ћемо овде да изнесемо најзначајнији и најглавнији моменат, који се поглавито тиче православне цркве и из кога се јасно види и интенција, која руководи старокатолике у њиховој опречи према папству.

За нас је најважнији говор епископа старокатоличке швајцарске општине Херцога, кога је држао на богослужењу пре отварања конгреса, и у коме је поздравио све сакупљене богослове, представнике православног истока, а међу овима поглавито патраског епископа Никифора, [који је као носилац вишег јерархичког достојанства сред православних представника био центар пажње и поштовања домаћина — швајцарских старокатолика.

Колико је ваљан говор овај по православље, нека о томе суде сами читаоци, за то им га ево ниже и доносимо. Говор је држан 30. августа у старокатоличкој цркви и то уз такве околности, које поред садржине говора пробуђују још јачи интерес за нас православне хришћане. Ево говора тога:

„Христом Господем сабрани зборе! Мени је у део пала та част и радост, да већ при овом богослужењу могу поздравити неке високе црквене достојанственике, који су се стекли амо са истока и запада, да учествују у нашем конгресу. Са особитом радошћу и поштовањем поздрављам високодостојнијег господина архиепископа патраског Никифора! Господин архиепископ је дошао из земље, по којој је апостол Павле много пута и по разним местима

проповедао свето еванђеље. Он говори језиком, којим су се први служитељи Господу служили, ширећи благу вест спасења и на коме су написане књиге Новог Завета. Он се при богослужењу своме служи обредима и молитвама из времена Златоустова и других великих очева грчке цркве. Али што је најважније још, он је епископ оне цркве, која се свагда строго држала оне основне заповести апостола Павла, да нико не сме проповедати друго еванђеље осим онога, које је у почетку свима објављено. По томе и данас та црква не признаје никаквих других догмата осим оних, које је признавала и најстарија, неразделена, васељенска црква. Грчка црква је без сумње апостолика и у правом смислу речи католичка (саборна). Душа нам је пуна радости и благодарности, што нам је дошао епископ те цркве и тиме нам засведочио, да и ми стојимо на истој светој основи. По осим тога признати морам, да смо ми особито наклоњени народној православној грчкој цркви, јер је то црква, која је кроз толике векове, док се Грчка превијала под турским игом, спасла славни грчки народ од растројства и пропасти. Само тој народној цркви има Грчка да захвали, што је могла стрести са себе турско иго и ступити у

нов живот, те сада и онет у тој славној земљи цвета наука и уметност, вештина и трговина, и развија се богословска наука по ново, а живи представник развитка јој јесте и господин архиепископ Никифор, кога ја са особитим поштовањем молим, да благослови нашу цркву језиком и благословом апостола Павла: „Благодатъ Господа нашегво Исуса Христа и љубовъ Бога и зица и причастіе св дсха да бѣдетъ съ всѣми вами въ вѣки аминъ“.

Говор овај на све је јако утицао, а утицај тај је био још јачи, када је православни архиепископ Никифор приступио олтару испод руке са епископом Херцогом и поклонив се по православноме начину три пут, окренуо се силном народу и благословио га благословом св. апостола Павла на грчком језику, као што је то епископ Херцог зажелео.

Са благословом православног епископа завршена је служба старокатолика, на којој се читао символ вере без неоснованог додатка му filioque (и од сина) и православни представници су се разишли из цркве са жељом, да православно богослужење ово што пре доведе старокатолике истинитој вери, која се као што је и сам епископ Херцог рекао, чува у православној цркви. М.

ГОВОР

СТЕВАН В. ПОПОВИЋА

ПОСЛАНИКА ИЗБОРНОГ СРЕЗА АРАДСКОГА,

држан у седници српског православног народно-црквеног сабора, дана 12. новембра 1892.

(По стенографским белешкама.)

(Свршетак)

Поштовани посланик г. др. Михаило Полит изволео је у својој великој беседи изразити бојазан: да ће сабор, који буде састављен по новом нар. цркв. уставу изгубити своју самосталност са тога, што ће на њему бити и чиновника, а сваки је чиновник човек зависан. Ја држим, да та бојазан није основана. Сви ми, који смо чиновници, а чланови смо овога сабора, радимо на њему по својој савести и најбољем уверењу — тако ће радити свакад сваки члан овога сабора — тако ради и поштовани г. др.

Михаило Полит — а и он је чиновник наше митрополије.

Посланик Др. С. Малешевих: Полит није чиновник, он је правни конзуленат народних фондова. (Тако је! — с левице.)

Посланик Стеван В. Поповић: Није тако! Др. Михаило Полит је привремени фишкар нар. фондова, читајте саборско устројство, па ћете наћи параграф који каже: да саборски одбор поставља фишкалске чиновнике, а не правничке конзуленте.

Поштовани г. др. Михаило Полит изволео је довикнути нами овде на десници: „Мали сте ви и слаби, да извојујете устав од владе“. Ми, што седимо од овуд и потпомажемо предлоге одбора петнаесторице, нисмо се хвалили, да смо бог те пита како велики и јаки. — Све што можемо, то је: да по дужности својој порадимо, да устав овај, за кога држимо да је и добар и спасоносан, постане законом. Сумњичења, подметања и подсмеха се ми не бојимо — јер има нас на овој страни, који смо год. 1874. и 1875. већ прошли кроз ту бенгалску ватру.

Ко буде писао историју постајања садањег „саборског устројства од год. 1875“, тај ће хтео не хтео морати признати: да је у томе послу имао највећег удела покојни Стеван Брановачки, некадањи потпредседник нашег сабора, прота Ђорђе Бранковић, др. Ника Максимовић и моја маленкост. Има старијих чланова сабора, који су још живи, па ће се добро сећати: како су нам пребацивали, да ћемо тим радом постати Херострати своје цркве, сумњичили нас, да ћемо се као издајнице и продане душе докопати силна блага и масних звања. Међутим Брановачки је умрло као славан човек — све му је Српство одало достојну почаст; прота Ђорђе Бранковић понео се дугом и одличном црквеном службом, врлинама својим и вољом нашега народа на патријаршески престол, др. Ника Максимовић није постао, као што су говорили, велики жупан, ни септемвир, но оре и данас на салашу, који му је од оца остао, своју земљу — а ја сам од то доба постао српски књижевник а извесно богат човек! (Веселост.) Али многи, који су наш рад око стварања саборског устројства сумњичили — сматрали су и сматрају то наше дело сада „за палацијум наше аутономије“ — а ако желите ја ћу вам рећи и ко се највећма лично користио од тога саборског устројства. (Тако је! — с деснице.) Ми, који смо толико сумњичени, нисмо радили за себе, него за своју народну цркву (Тако је! — с деснице) а други је из нашега рада извукао користи за себе! (Живо одобравање с деснице). Сумњичење је мати великих зала у нашем јавноме животу, оно је у нас отровало и разјело многу добру ствар и готово онемогућило сваки јаван рад. (Тако је! — с деснице).

Ја сам са врло великом пажњом слушао велику, монументалну беседу поштованог посланика г. др. Михаила Полита. Кад сам чуо, како он живо, лепо и научно излаже епископални ка-

рактер наше цркве, држао сам, да ће предложити: да ми зграду наше аутономије изидамо, због свезе наше са великом црквом цариградском, у византијском стилу. Но поштовани посланик г. др. Михаило Полит се на једанпут опсети, окрете се на левицу и поче доказивати, ма да је наша црква православна и епископална: да су јој ипак нужне установе протестантске и пресвитеријалне, — да нам дакле зграду наше аутономије ваља подзидати у готскоме стилу — и то би онда био неки нови стил, — нека врста српскога ренесанса!

Мени поштовани посланик г. др. Михаил Полит долази овим својим послом, као оно „свјашченическога одјејанија“ кројач, који ради за цивилну господу! (Дуготрајна веселост и смеј на десници.)

Молим да ме извините! Ја са овим срањењем нећу никог да исмевам и вређам. И то је занат, од кога се даје поштено живети. (Тако је! — с деснице.) Имао сам ја једнога кума, који је био кројач свештеничкога одела, а радио је и за цивиле. И данас је још жив и има увек две утије у ватри — јер вели: не зна, кад ће шта ваљати пеглати: мантију, или капут.

Изгледа ми, да је и поштовани посланик г. др. Михаило Полит својим говорничким патосом усијао две утије, једну већу — епископалну, а другу мању — народну! (Веселост и смеј на десници.) Но ја држим, да му неће требати ни једна ни друга. Јер док ми оно, што је у нашој аутономији подрто — закрпимо, замрљано — ишчисти-мо, док опрано осушимо и добро ишчеткамо — дотле ће време својом највећом утијом препеглати све нас, старе саборије, и ми ћемо неки по уредби, неки и без уредбе доћи у пензију. (Веселост.) Већ чисто као да гледим и себе и поштованог г. др. Михаила Полита: како обојица као пензионирци седимо на оној широкој клупи новосадског „брукшанца“, па по вас дан гледамо, како Дунав тече у Црно Море! (Велика веселост и смеј с деснице).

Е тако је то! Ништа на овоме свету није вечито, па и ми са свима својим врлинама и махнама, и хтели и не хтели, ваља нам, да се тешимо речима песниковим:

„Ал' шта је сјало, а не малаксало?
 Нађи ми цвета, који не прецвета?
 Лепа је зора — ал' презорит мора.
 Камо јунака, ког не чека рака. —
 Тражи ми среће, која клонут неће —
 На сваче теме подигне се време.
 Само славно име — мери се и с њиме?“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Ето то нека је утеха поштованом посланику, г. др. Михаилу Политу, кад једном буде одсутнио и са црквенога поља — а нема друге утехе ни за друге мање и незнатније људе до уверења: да су поштено мислили, добру ради били, и радили како су умели и колико су могли. (Тако је!)

А сад дозволите, да се осврнем мало и на говор свога драгог пријатеља и поштованог друга, дра Стеве Малешевића, посланика великокиндског. (Чујмо!) Ако и ко, то сам се ја порадовао, кад је он ушао у овај сабор. Човек свеж, нов, уман — много ће нам ваљати! У радости својој пољубио сам га, умесио сам и ломио сам му и саборску поступаоницу (Веселост). Једва сам чекао, да га чујем, кад узговори, а кад чух његов велики и сјајан говор, уверих се: да је др. Степа Малешевић још и данас врло млад, да је достојни претставник српских жеља, да нас је нацао младићким жаром и јуначком бујношћу, што нисмо овим новим уставом остварили све те лене српске жеље.

Ја се ради свега овога не ердим на свога пријатеља и друга др. Стеву Малешевића — него му — што но рекао старина Макса Јудајић — завидим! Завидим му, што уме да буде и да остане довека млад! — Али ипак нека ми дозволи и др. Степа Малешевић, да одговорим на неке његове тврдње. (Чујмо!)

Пријатељ и друг мој др. Степа Малешевић довикнуо нам је: „да од целог овога нашег посла око дозирања наше аутономне зграде не може да буде ништа, докле год се у нашој држави не промени владавински систем“. Јел' тако? (Тако је!) По тој замерци одбор петнаесторице, кад је видео, да се владавинска система не мења сама од себе, ваљало је да се подигао, те да је часом изменио угарски XII закон. чланак од 1868., на коме почива данашњи дуалистички систем у нашој држави, ваљало је даље, да је довео чак и Кошута из његовог самопрогонства, из Италије у Угарску, па онда да је настао, да се по Кошутовом програму реши најпре питање народности, — па тек истом онда, кад се променила владавинска система да је приступио грађењу новог нар. црквеног устава. (Веселост.) Код тако промењеног владавинског система за цело да онда не би било места ни установи краљевског комесарства, које је сада излив права врховног државног надзора — али ја врло лепо молим др. Стеву Малешевића: нећ се он

потруди на државни избор и нек тамо, као законодавац, промени владавински систем — ми чланови одбора петнаесторице нисмо били у стању, да то учинимо. (Тако је! — с деснице.)

У опште речено: нас и др. Стеву Малешевића дели велики јаз у схватању задатка овога сабора и о успешности његовога рада. Ми држимо, да је овај наш сабор позван: да нар цркв. уставом створи онај оквир, у којем ће сви позвани фактори, сваки у своме кругу рада, моћи вршити своја права и дужности око оних послова, који се тичу наше цркве, школе и наших фондова и заклада, и створити све оне установе, које су нужне, да нам црквено-просветни рад буде напредан и тиме за православни српски народ у земљама угарске круне користан — а др. Степа Малешевић држи, да нам је посао: да нар. црквеним уставом обезбедимо српску народну индивидуалност, а уједно и да испунимо све жеље српскога народа. (Тако је! с левице.)

Добро би било кад би овај сабор био у томе сретноме положају да може одмах да испуни оно, што српски народ зажели. Али на жалост, како ми данас стојимо — то не може да буде; јер је сваки рад наш тако рећи само предлог и тек онда постаје законом, кад се сагласе с њиме са црквеног гледишта хијејархија, са државнога влада и кад га санкционише светла круна. По томе ми можемо да изводимо само оно, чему се сагласе сви ти фактори (Тако је! — с деснице.)

Но ја не поричем да се неће једном састати у нас и таки сабор, који ће бити зар позван, да редигује српске жеље. (Чујмо!) Др. Степа Малешевић је млад саборлија, па ће извесно дочекати и таки сабор. У томе и такоме сабору репрезентираће зар епископат: седам младих ђакона, а клир: 25 богослова и то неочењених. С леве стране у саборници седеће световне појете, који праве добре стихове, а с десне стране, седеће појете, који праве рђаве стихове, а пошто ће до тада бити испуњена и она стара, жарка жеља српскога народа: да сабору председава световни председник, изабран из народа, — та ко би други и могао бити председник томе сабору, него наш данашњи млади саборлија и одушевљени заточник српских жеља: др. Степа Малешевић! (Општа велика веселост.)

И таман што је сабор тај редиговао све српске жеље, а председник му се подигао, да пође у свет: да тражи потентате и владе, које ће

те српске жеље испунити — ето ти једног старога човека, где куца на врата од саборнице. Ко је сад то? — То је остарели чика-Стева.

— Све су српске жеље већ сређене, немаш шта више да желиш старче, рећи ће ми председник.

— Како. болан, да немам! Та ја бих желео, да будем опет млад, па здрав, паметан, па и богат: да имам у сред Бачке хиљаду ланаца земље, па онда да дођем теби у Сенту свакога петка на леп рибији ручак!

— Јест', кад би било у Тиси рибе! Сву су рибу други већ похватили — одговориће ми председник љутито.

Тако је, драги друже и пријатељу мој, докторе Стево Малешевићу! Тако ће бити и с нама и с нашим жељама! Јер, догод ми будемо желели увек оно, што не може да буде, што нам неће нико никад испунити, дотле време не чека, него пролази, а док се ми омишљамо, инатимо и измотавамо — донде ће други похватати све шаране, смуђеве и кечиге по Тиси, Дунаву и Сави, а нама ће остати све сам мрен, а то је циганска риба, пуна костију, коју неће нико да једе! (Веселост.)

А сад дозволите, да приметим још две три и своје поштованом, староме другу и пријатељу, проти Дани Прици, на његов говор. (Чујмо.)

Није ми право, што је он онако опором ударио на проту Ману Грбића, ради његовога говора у овоме сабору. Ја држим, да је наш друг прота Мане Грбић задужио све нас у овоме сабору великом захвалношћу, јер му је говор његов био доиста диван, пун историјских истина, које се не дају побити а изречен је мушком збиљом, родољубивом намером и оном неустрашивошћу, која карактерише озбиљна и права историчара, коме је истина нада све. Овакога говора није сабор наш чуо одавна и није у реду да га омаловажавамо. (Тако је! с деснице.)

Друго је, што замерам своје пријатељу то: што је онаким аргументима војевао, да се бира световњак за председника црквене општине. Не приличи, да се свештеник служи таким наводи-ма против свештеника, — јер ако су поменути недостојни свештеници цркву и општину своју крали и штетили — они то нису чинили као свештеници, него као прости зликовци, а неваљалих људи има свугде, па и у нас у свакоме сталеку. Неваљалство не иде уз ничији чин, не-

го је последица занемареног, рђавог васпитања. (Тако је! — с деснице.)

Но ја нећу да морим стрпљење овога славнога сабора. — Само ћу још да поменем, како је мој поштовани пријатељ Дане Прица, који је пребацивао Манојлу Грбићу недоследност — доследно свршио свој говор. Он се дивео и клањао дару барона Јована Живковића — али гласао уз предлог др. Илије Вучетића!

То ме сећа на једну епизоду, у једном веселом српском друштву. (Чујмо!)

Било је то пре тридесетину година о једном веселом вечеру, у родољубивој кући Станковићеве, у Будиму. При гостољубивом столу, били су тог вечера и генијални Корнелије Станковић, потпредседник „благонизбраног опшества будимског“, стари Давид Давидовић, песник наш др. Лаза Костић и Антоније Хаџић, секретар „Матице Српске“. Од јадан пут, устаће песник и наздравиће староме Давиду Давидовићу, овим шаљивим речима:

„Нек нам живи потпредседник Давид,
Који ће нам срца откравит'.“

Старац устане, поклони се учтиво и одговори:

„Ја се дивим Костића поетическоме дару
Ал' наздрављам „Матице српске“ — Секретару!“

(Општи велики дуготрајни смеј.) Ето, тако је урадио и прота Дане Прица. (Веселост.) Но да се манем шале!

Ја врло добро знам, да је данашњи век, век науке — али нека наука ма колико напредује, ја сам уверен, да човечанство не може да опстане без вере, љубави и наде.

Црква нам је божанствена установа — а вера нам је онај светл огањ, који је у виду пламених језика сишао на Христове апостоле; огањ тај тиња и данас на свакоме нашем олтару, у свакој нашој кући — и благо нама док огањ тај буде тињао у душама нашим, јер ће нас он загревати и умиривати

Нека наука учи, што хоће, ја никад нећу пристати на то: да је љубав просто електријека струја, која у срцу букне, а у трбуху се гаеи. Мени је љубав она чврста основа, на којој почива цео данашњи морални и друштвени живот; љубав је покретач свеколиког културнога рада човечанства.

Ја сам хришћанин, православан сам, Србин сам. Верујем у Бога, љубим свога ближњега, па се и надам свакоме добру. Држим, да је вера у Бога највећа потреба човекове душе, да је љу-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

бав најтепша услада хришћанскога срца, а нама се бољем и еретнијем животу. Мени је гроб само колевка лепшега живота, и вечитога блаженства.

Кад овако мислим, није нужно да кажем, колико желим, да наш црквени живот овим уставом добије нову поуздану подлогу за свој даљи и успешни развитак. И ја желим од свег срца да се не зграда, него као што рече пресветли барон Јован Живковић, брод нашег народно-црквеног живота оправи. Оградимо бокове томе броду нашем панциром љутога челика, вргнимо му на јарбол знамење наше свете вере, наш православно крет; извисимо нуз катарку нашу тробојницу, са грбом српске митрополије; поверимо јадра тога брода наше цркве родољубивој јерархији, као стручним морнарима, а тимон предајмо у снажне и веште руке архијерејскога синода, па кад сви ми, који смо на палуби тога нашега брода прионемо сложено уз весла и једноглице прикликнемо Бога и св. Николу — онда се не бојмо ни буре на пучини, а немоли вала морских и времена непогодних. (Тако је! с деснице.)

Споразумимо се, господо, у своме рођеном и великом интересу, док је још времена и повољних прилика: да можемо успешно средити сав посао око уређења нашега народно-црквеног живота, да нам потоње кајање не буде веће и горчије од садањег. Ко гледа странке и њихову љуту борбу у овоме нашем сабору, томе падају на ум речи игумана Стефана из Његушева „Гор-

скога вијенца“; јер овако, као што је данас у нас, сабор је наш заиста:

„ . . . састав паклене неслоге,
У њ ратује човек са човеком.
Нико срећан, а нико довољан —
Нико миран, а нико спокојан!“

Помислимо само на народ свој, коме треба да су црква и школа наша две снажне руке, којима ће одбранили не само свој опстанак у овим крајевима, него којима ваља себе да унапређује и умно и морално и физички и материјално. Сложимо се, па ћемо се спасти; опстаћемо и напредоваћемо, као православни Срби од јако, већма него до сада.

Примимо овај предложени устав и подигнимо помоћу његовом све оне установе, које су нам нужне као кора хлеба. Нећу, да помињем друге установе, него вас подсећам: да ми деца своје ради требамо добрих и напредних школа, основних, средњих и виших. Школе те треба да васпитавају децу нашу у духу наше свете православне вере и миле српске народности, да их напајају и моралном и умном снагом за борбу у животу, и кад и та снага, као свака људска снага, не буде довољна, нека нам се деца наша склоне у своју свету цркву, те да у њојзи нађу мирно и тихо пристаниште, да притеку Богу своме, да вером у Бога стекну љубав и наду, а тиме души својој мира и спаса!

Сложимо се, спасимо се! (Живо одобравање.)

Примам предложени устав за подлогу подробне расправе онако, као што га је изradio и предложио одбор петнаесторице. (Живо и дугорајно одобравање с деснице. Говориоку честитају).

Л И С Т А К.

Б Е Л Е Ш К Е.

(+) („Како сештују наредбе.“) Под овим насловом доноси „Бачванин“ у своме 1. броју од ове године ову белешку: „Пре две године, када је покренут „Српски Сион“, као занимљив лист српске митрополије, издата је наредба, да све општине имају своје огласе и стечајеве расписивати у званичном органу, и општине то чине, али има неких манастирских настојатеља, који своје огласе никако не дају у „Срп. Сион“, а још мање у које друге српске новине, него са-

мо у мађарске. Ово прибележисмо само, да се зна.“ — Али ми, по овој белешци, још не знамо за те манастирске настојатеље, који то раде, а сумњамо да и има таквих, све дотле, док нам се не каже: који су то. „Бачванин“ би нас обвезао, кад би нам то саопштио — а ми бисмо њему на то саопштили, да и све наше цркв. општине не чине све по наредби, јер има их које обилазе званични орган, па траже искључиво партијски — а и то није ваља по наредби!

(—) За министра просвете у краљевини Србији, на место покојнога Јована Бошковића, именован је професор Јован Ђорђевић. — Он је ваљда једина достојна замена пок. Јовану Бошковићу, те се и ми његову именовању радујемо.

— (Римокатолички одбор 15-орице у Будимпешти.) 5. (17.) јан. о. г. састао се у Будимпешти одбор 15-це, којему је задатак, да сесаветује и да изради позитиван предлог о аутономији римокатоличке цркве у Угарској и расправи питање о наплати свештенства (конгруји). Председник је томе одбору кнез-примас угарски: Клаудије Васари; чланови су епископи: Шлаух, Штајнер, Хорниг, Дежефи, Шустер, Фирцак и надопат: Хиполит Фехир; од световних грофови: Алберт Апоњи, Фердинанд Зичи, Никола Естерхази, Стеван Карољи и маркграф Едуард Палавичини; а од световних: Гејза Полоњи и Јулије Ђерфи, нар. заступници. — Кнез-примас отворио је саветовање лепим говором, који ћемо у будућем броју саопштити, да се поучимо на примеру, како католици уређују своју црквену аутономију!

— („Ђурђеви Стубови“) Читамо у 1. бр. „Гласа Црногорца“ од о. г.: — „Одавна нијесу наши и прекогранични Васојевићи веселије прославили Божић, него што су ове године.

„Бог сами зна, од када је било умукло звоно на чувеном манастиру, Ђурђевијем Стубовима, тој најстаријој задужбини славнијех Немањића, коју је зидао Стеван Немања, свети родоначелник свете династије Немањића.

„Али хвала новој ери, коју је отворио срећно-владајући султан Абдул Хамид, особито у његовијем земљама на сјеверо-истоку Црне Горе, гдје је до сада владао слијепи, дивљи фанатизам религиозни, ове године на самахни Божић процјевало је опет звоно са високога звоника ове тако славне задужбине Немањићке, те је тај дан с Андријевице стигао овај телеграм Његовом Високопреосвештенству господину Митрополиту Митрофану: „Честитајући Вам Рождество Христово, веселији смо но другијех година, што на Ђурђевијем Стубовима јутрос процјева звоно.“

„Ми смо уверени, да ће овај глас са Ђурђевијех Стубова обрадовати цео наш народ и докле допре по православном свијету, да ће се благосиљати име правдољубивога и просвијетенога, срећно владајућег султана Абдул Хаида.“

Ми смо се овоме гласу од срца обрадовали, па га саопштавамо, да се и у овим крајевима на шире чује!

— (Одликовање.) Његова Светост преузв. г. патријарх српски Георгије изволео је црвеним појасом одликовати ревнонога и честитог администратора манастира Фенека г. Платона Николића. Ко познаје ревноност и економску способност О. Платона из времена, док је био намесником у манастиру Крушедолу, а уз то његове новије успехе, постигнуте у манастиру Фенеку, тај ће с нама заједно радосно и увердно честитати О. Платону: Срећно ти и весело било заслужено одликовање!

— (Књижевни одбор „Матице српске“) држао је 4. (16.) јануара о. г. своју редовну седницу, у којој је између осталог ово решено: Стављена је у записник туга за преминулим чланом књижевног одељења, Јованом Бошковићем, министром просвете у краљевини Србији; — а позваће се књиж. одељење, да одреди кога од својих чланова да говори у спомен и славу покојнику о св. Сави 1894. — За списе пок. Јована Бошковића, штампан у 170. и 171. свесци „Летописа“ под натписом: „Писма о књижевности српској и хрватској“, одређено је у име остатка награде 130 фор., што ће се исплатити наследницима покојниковим. — Тако исто одређено је др. Ђорђу Дери 70 ф. за продужење списа: „Успомене из Италије“, који се штампа у „Летопису“. — Мити Нешковићу одређен је остатак награде од 30 фор. за списе: „Аманет Српкињама“, који је штампан у 36. свесци „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића. — На основу оцене Милана А. Јовановића примљена је за „Летопис“ расправа: „О Буњевцима“ од Ивана Иванића, и писцу јој одређена је награда од 80 фор. — Према оцени Арк. Варађанина примљен је за „Летопис“ чланак Мите Нешковића: „Поглед на Локе-ове мисли о васпитању“ и награђен је са 75 фор. — Пошто је расправа Мите Нешковића: „Може ли школа бити без телесне казни?“ изнела у „Летопису“ скоро два пут толико колико се мислило при одређивању првашње награде, — то је писцу накнадно у име награде за тај списе досуђено још 70 фор. — Према оцени Милана А. Јовановића одбијен је путопис: „Тршић и Троноша“ од Ј. Миодраговића. — Одбијене су такођер и четири критике проф. Милоша Пејиновића, пошто су за „Летопис“ сувише опширне.

Чланак Андрије М. Матића: „Значај електрицитета у народној економији“ издао је на оцену Васи Пушибрку. — Критика непознатог писца х+у на књигу: „Алгебра“ од Ср. Ј. Стојковића и В. Димића, — издана је на оцену Андрији М. Матићу. — Списе Дамјана Прерадовића: „Неколико српских речи, којих нема у Вукову речнику“ послан је по ново на преглед и оцену Јовану Живановићу у Карловцима. — Нису примљени неки списи, које је повудио за „Летопис“ Милош Милосављевић из Београда. — Одбијени су још и ови списи: 1.) „Косовски унук и прауници“ од Јоце Будишина, обућара из Беле Цркве; и 2.) „Опомена народна о вери“, песме Живе Јанче из Делиблата. — Узет је на знање извештај, да су распродане и на ново штампане 2. и 3. свеска „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића, у којима су изишли списи дра Милана Јовановића-Батута: „Буквица здравља“ и „Буквица болести“. — Осим тога решено је још око 30 предмета.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— „Гласник православне далматинско-истријске епархије“. — Под тим насловом покренула је задарска срп. прав. консисторија од нове године у Задру званични црквени лист, којему је задатак, да саопштава наредбе надлежних власти и да доноси вести, које се тичу црквеног живота у опће. Лист је у основи службени лист далматинско-истријске епархије, али ће у неслужбеном делу доносити још и црквене и књижевне вести, а уз то ће доносити одговоре на питања из пастирске службе. Цена листу је 2 фор. годишње. Претлата се шаље „канцеларији епарх. консисторије у Задру“, а на исту адресу шаљу се и писма за лист. Листу је уредник: Стеван Кнежевић, власник му је епарх. консисторија, а штампа се у Шпире Артале.

Први број овога новог листа у службеном делу доноси три наредбе епарх. консисторије задарске, управљене на свештенство и цркв. туторства исте епархије, за тим долазе личне вести из епархије, па онда у неслужбеном делу чланак под насловом „Једна двадесетпетгодишњица“, у коме се описује, шта је далматинска црква добила државним законом, изданим 21. децембра 1867. — дакле пре 25 година. Иза некојих цркв. вести, под насловом „Одговори на питања из пастирске службе“ расправља се питање: „Је ли довољна епископска диспензација од брачних наповиједи, да може свеште-

ник без прописаних наповиједи венчати?“ Иза тога долазе књижевне вести, где су набројане све књиге црквено-религиознога правца, што су изишле 1892., као и црквено-богословски листови, који су прошле године изазалили.

Ми желимо овоме новоме листу среће и успеха у достизавању његових цељи — а уједно га препоручујемо оном нашем свештенству, које разбира, те се претплаћује и радо чита оваке листове.

— „Ново Време“, орган за политику, просветне и материјалне интересе нашега народа — што излази ево већ пета година у Земуну под уредништвом г. Симе Пајића, а под ревним и ваљаним сарадњиштвом одличног и способног свештеника г. Димитрија Руварца, пароха земуноског — почело је од нове године излазити трипут недељно у повећаном формату. „Ново Време“ за четири године од када излази, својом одабраном садржином и добрим уређивањем узвисило се на степен наших најбољих и најомиљенијих листова — те се тиме издвојило из реда обичних провинцијалних листова, па ступило у ред угледних и најмеродавнијих представника наше јавне журналистике.

Сада, кад је лист повећан и кад излази трипут недељно, моћи ће „Ново Време“ још боље одговорити задатку ваљаног и угледног политичког листа, тим пре и више, јер је сад и уредништво појачано многим вреним сарадницима, те ће се лист тај у будуће још боље уређивати. По што „Ново Време“ врло свесно и разборито расправља и наша црквена и автономно-народна питања — ми га овим најтоплије препоручујемо нашем свештенству и свима искреним пријатељима наше цркве и народно-црквене автономije!

7, 1—10 **КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.**

ТУМАЧЕЊЕ ЕВАНЂЕЉА СА БЕСЕДАМА

ОД Г. АРХИМАНДРИТА ФИРМИЛИЈАНА
У ТРИ КЊИГЕ

подпуно је готово и претплатницима разаслато.

Претплату и даље треба шиљати на подшисате.

Цена је целом делу 10 динара или 5 фор.

Ко узме 10 књига, једанаесту добија на поклон.

Београд, 1893.

В. МАРКОВИЋ И ПАВЛОВИЋ,
кројачи цркв. одела

О Г Л А С И.

СРСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ

КОД „СВЕТОГ САВЕ“ 207

Пречасном свештенству и славним српско-православним црквеним општинама препоручујемо нове црквене тискарије — које се само код нас добити могу, и које је сл. **Консистоарија Епархије Бачке** наредбом својом од 22. јануара 1892. бр. К. 74. ех 1892. прописала.

- 1.) Уруцбени записник (Ексхибит-протокол),
- 2.) Прорачун,
- 3.) Списак свештенства и
- 4.) Списак парохија.

Даље препоручујемо и све остале тискарије, које на своме стоваришту имамо, као:

Протоколи крешчаемих, вѣнчаемих и умерших 20 таб. ф. 1.—
Иводи протокола крешчаемих, вѣнчаемих и умерших 20 таб. ф. 1.—
Домовни протокол 20 таб. ф. 1.—
Позивнице у скупштине и одборе 100 ком. ф. 1.—
Благајнички дневник (за турсе) 20 таб. ф. —.80

Протоколи тврдо увезани

крешчаемих, вѣнчаемих, умерших, домовни и уруцбени записник:

50 табака фор. 3.50	50 табака фор. 4.50
75 „ „ 5.—	75 „ „ 5.50
100 „ „ 6.50	100 „ „ 7.50
150 „ „ 9.—	150 „ „ 10.—

Увез је са платнени леђи.

Увез је са кожни леђи.

Поруке обављамо брзо и тачно с платом у натов (Nachnahme).

Нови Сад, пред Божић 1892. 2—3

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Бр. Е. 526, 559.
К. 531. ех 1892.

С Т Е Ч А Ј.

2, 2—3

Расписује се стечај на упражњену парохију I. разреда у Силбашу.

Компетенти имају своје сведоџбама устројене и довољно билеговане молбенице путем својих претпостављених духовних власти, потписаној консистоарији поднети најдаље до 1. марта 1893. године.

Примећује се, да се на овој парохији налази лични помоћник пок. А. Борђошког.

Из консистоаријске седнице епархије бачке, држане у Нов. Саду 8. (20.) децембра 1892.

Консистоарија епархије Бачке.

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожича у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

Е. 1547.
Г. 267.

С Т Е Ч А Ј

3, 2—3

Ради попуњења упражњеног парохијског места у Долову, са платом другог разреда, но коју до даље, лична капеланија терети.

Конкуренти имају своје ваљано инструментисане молбенице, путем својих власти — најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој консистоарији послати.

Из седнице епар. консистоарије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Консистоарија епархије вршачке.

Е. 1511.
Г. 266.

С Т Е Ч А Ј

4, 2—3

Ради попуњења парохијског места у Самошу са платом прве класе.

Конкуренти имају своје ваљано инструментисане прозбе путем својих власти, најдуже до 15. (27.) фебруара 1893. овој консистоарији послати.

Из седнице епарх. консистоарије у Вршцу 21. децембра 1892. држане.

Консистоарија епархије вршачке.

К О Н К У Р С.

1—3

Ради попуњења парохије батске са платом VI. класе отвара се конкуренција.

Проситељи имају своје, са потребним сведоџбама снабдевене молбенице, које штемповане бити имају, путем своје власти, за 4 недеље дана од првог уврштења овога конкурса у дотичне новине, консистоаријуму овоме поднети.

Из седнице консистоаријума епархије будимске.

У Сентандреји 22. октобра 1892.

Консистоаријум епархије будимске.

К О Н К У Р С.

1—3

Ради попуњења парохије болманске са платом IV. класе отвара се овим конкуренцијом.

Проситељи имају своје, са потребним сведоџбама снабдевене, штемповане молбенице, путем предпостављене своје власти, за 4 недеље дана од првог уврштења овога конкурса у дотичне новине, консистоаријуму овом поднети.

Из седнице консистоаријума епархије будимске.

У Сентандреји 3. децембра 1892.

Консистоаријум епархије будимске.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и свирокшиси шаљу се г. **Сергију Шакрак-Нинићу**, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се неprimaју. — Рукошиси се не враћају.